

DIALOGBASERADE LITTERÄRA TRÄFFAR

Vi gillar de litterära träffarna eftersom vi lär oss mer. Vi utökar vårt ordförråd, lär oss nya uttryck och lär oss att läsa. Ett exempel är två pojkar från min klass, en heter Ayoub och den andra Kavi, och tack vare de litterära träffarna har de lärt sig att läsa. Varför? För att de ville veta vad vi gjorde på de litterära träffarna och diskutera med oss, och eftersom de inte kunde läsa var de tvungna att anstränga sig. De övade och läste om och om igen och efter att ha ansträngt sig så mycket lärde de sig till slut att läsa. [Detta också var möjligt] eftersom de, när de läste böckerna för de litterära träffarna, hade någon att läsa med hemma, en släkting eller vän som kom hem till dem och hjälpte dem att läsa.

Ania, en tio år gammal elev, förklarar vad dialogbaserade litterära träffar är vid Europaparlamentet.

DIALOGBASERADE LITTERÄRA TRÄFFAR

BAKGRUND

Dialogbaserade litterära träffar är en av de **framgångsrika utbildningsåtgärderna** inom forskningsprojektet **Includ-ed**¹. I Includ-ed analyserades både pedagogiska strategier som bidrar till att undanröja ojämlikhet och främja social sammanhållning, och strategier som leder till social utestängning. Särskild tonvikt lades på utsatta och marginaliserade grupper. De framgångsrika utbildningsåtgärder som stöder utbildning av elever i riskzonen har **universella komponenter som har visat sig vara överförbara** i mycket varierande sammanhang, vilket leder till goda skolresultat. Dialogbaserade litterära träffar används för att förbättra utbildningen för barn och ungdomar i olika sammanhang i världen.

Att **läsandet har stor betydelse** i dagens samhälle är självklart. Att kunna läsa är en förutsättning **för att kunna lära sig andra saker**, och elever som kämpar med läskunskaperna kommer ofrånkomligen att ha stora problem inom andra ämnen. Omvänt gör goda läskunskaper det lättare att tillgodose sig andra ämnen och minskar mer generellt risken för att man behöver gå om klasser eller att man hoppar av skolan. Det finns med andra ord ett samband mellan lässvårigheter och **svaga skolresultat, segregering, andelen unga med högst grundskoleutbildning och ojämlikhet på utbildningsområdet**. Detta påverkar i synnerhet olika minoriteter såsom invandrare eller romska elever, som väldigt ofta är segregerade i formella och informella förfaranden, i olika skolor och även inom skolan om de redan är inskrivna.

I linje med de vetenskapliga bevisen om lärande, särskilt när det gäller läsande, höjer den lärandemetod som används vid de dialogbaserade litterära träffarna såväl kvantiteten som kvaliteten på samverkan mellan alla elever. Enligt teorin om dialogbaserat lärande² når eleverna en djup förståelse för ämnet och genomgår personliga och sociala förändringsprocesser genom jämlika dialoger som bygger på varje persons kulturella kunskaper. Dialogbaserat lärande uppmuntrar till förändring och stärker dialogens instrumentella dimension. Lärandemetoden bygger på solidaritet, fungerar som källa för att skapa mening och främjar lika värde oavsett bakgrund.

Dialogbaserade litterära träffar kan användas som en oberoende metod men genomförs också i **skolor som lärgemenskaper** tillsammans med andra framgångsrika utbildningsåtgärder såsom interaktiva grupper och familjeutbildning. Lärgemenskaper är ett projekt som bygger på att hela skolan deltar för att försöka minska andelen unga med högst grundskoleutbildning och förbättra skolresultaten och den sociala sammanhållningen med hjälp av framgångsrika utbildningsåtgärder. De förbättringar som uppnåtts i dessa skolor har gjort att EU-kommissionen och Europarådet rekommenderar att man överväger *skolor som lärgemenskaper* som ett sätt att minska andelen unga med högst grundskoleutbildning och förbättra utbildningsresultaten³.

---

¹ Alla uppgifter som presenteras här bygger på resultaten från projektet Includ-ed.

² Aubert, A., Flecha, A, García, C., Flecha, R. & Racionero, S. (2008), *Aprendizaje dialógico en la sociedad de la información*, Hipatia, Barcelona. Flecha, R. (2000). *Sharing Words Theory and Practice of Dialogic Learning*. Lanham, M. D: Rowman & Littlefield.

³ Meddelande från EU-kommissionen (januari 2011), *Insatser till förmån för elever som lämnar skolan i förtid: ett viktigt bidrag till strategin Europa 2020*.

HUR FUNGERAR DIALOGBASERADE LITTERÄRA TRÄFFAR?

Dialogbaserade litterära träffar är läsverksamhet baserad på två principer. Först läser man en **litterär klassiker** (t.ex. *Romeo och Julia*, *Odysséen* eller *Don Quijote*) och därefter **diskuterar man betydelser, tolkningar och reflektioner** utifrån dialogbaserade lärandemetoder.

De dialogbaserade litterära träffarna är organiserade enligt följande: Före mötet väljer klassen ut en universell litterär klassiker och kommer överens om antalet sidor som ska läsas innan nästa träff. Därefter läser varje deltagare texten hemma och väljer det stycke han eller hon gillade mest, eller som fångade hans eller hennes uppmärksamhet, för att dela med sig av det på träffen. Under träffen ger diskussionsledaren ordet till varje deltagare, som läser stycket högt och förklarar varför han eller hon valde det. Därefter ger diskussionsledaren ordet till övriga deltagare så att de kan diskutera stycket. Proceduren upprepas för varje stycke från träffens början till slut.

Dialogbaserade litterära träffar anordnas för **barn** och även för andra **familjemedlemmar** som en del av familjeutbildningen. Träffarna gör att deltagarna förbättrar sin språkliga uttrycksförmåga och att barnen får kontakt med den regionala kulturen, internationell klassisk kultur och historia, och att de bygger på sina egna erfarenheter. De dialogbaserade litterära träffarna bryter mot antagandet att elever och familjer med sämre socioekonomiska förutsättningar inte kan vara intresserade av klassisk litteratur. Här ser vi elever som läser *Odysséen*, diskuterar och reflekterar över idéerna i boken tillsammans, vilket också gör att elevernas läskunnighet och lärande i allmänhet förbättras.

I dialogbaserade litterära träffar som används som familje- och samhällsutbildning träffas olika vuxna för att läsa och diskutera böcker såsom Joyces *Odyseus* och García Lorcás *Bernardas hus*. Familjemedlemmar och andra personer i lokalsamhället som deltar i verksamheter av detta slag främjar både sitt eget och sina barns lärande. Detta är möjligt eftersom instrumentell inläring är i centrum och tillgodoser deltagarnas behov och önskemål. Som ett resultat ökar utbildningsnivån i de berörda familjerna och förändrar hur familjemedlemmarna interagerar med varandra, vilket också gör att skoleleverna får ut mer av sin utbildning.

Innehållet i läroplanen i skolor som anordnar dialogbaserade litterära träffar är likadant som i andra skolor, och lärarna ska uppfylla de normer som fastställts av regeringen. Genom de dialogbaserade litterära träffarna hanteras framför allt kursinnehållet inom läsning, litteratur och historia. I likhet med andra framgångsrika utbildningsåtgärder är de avsedda att bryta den negativa "Matteuseffekten" som innebär att de som har större svårigheter får mindre. Här ges det bästa till alla, och framför allt de som har sämre förutsättningar får tillgång till ett utbildningsinnehåll på hög nivå. Lärarna får en grundutbildning som innehåller all teori som ligger till grund för metoden. Det är lärarna som organiserar de dialogbaserade litterära träffarna och beslutar när de ska användas. Dialogbaserade litterära träffar kan vara en kompletterande verksamhet. De ersätter då ingen annan verksamhet, som t.ex. expertföredrag. Lärarna ansvarar även för att de dialogbaserade litterära träffarna genomförs korrekt. När de används som en åtgärd inom familjeutbildning eller för att utöka elevernas utbildningstid, kan de dialogbaserade litterära träffarna också ledas av volontärer.

I skolor som använder dialogbaserade litterära träffar fattas besluten om vilket stöd eleverna behöver enligt ordinarie förfaranden, men föräldrar, lärare, volontärer och elever är involverade i dialogbaserade processer för bedömning av lärande och i lärandeavtal. Om en elev har svårt att klara av läsningen för att förbereda sitt bidrag till träffen organiseras stöd inom skolan. Eleverna kan förbereda träffen med en stödlärare eller en annan elev med bättre kunskaper. Man kan också komma överens med elevens familj om att barnet ska få hjälp hemifrån med att förbereda läsningen. Utöver interna rutiner använder lärare och skolor som genomför dialogbaserade litterära träffar ordinarie verktyg för bedömning (t.ex. standardiserade prov). Dialogbaserade litterära träffar bör bidra till att alla elever klarar prov av olika slag, särskilt sådana som rör läsning.

Dialogbaserade litterära träffar medför inga extra kostnader för skolorna eller eleverna, och skolorna får ingen extra finansiering för att anordna dem. Eftersom de dialogbaserade litterära träffarna utnyttjar resurser som redan finns tillgängliga i skolvärlden (familj, personer i lokalsamhället och eleverna själva) för att förbättra lärandet för alla elever är det en utbildningsåtgärd som är hållbar över tid.

BEHOV/UTMANINGAR SOM ÅTGÄRDAS

- Närvaro och fullföljande av utbildningen
- Minskning av uppförandeproblem
- Motivation för lärande
- Barns känslomässiga välbefinnande, solidaritet och vänskap
- Läranderesultat
- Mångkulturell samexistens
- Öka familjers utbildningsnivå
- Förhållandet elever-familjer-skola

INSATSNIVÅ

Dialogbaserade litterära träffar riktar sig till alla enskilda individer som undervisas i skolan. Dialogbaserade litterära träffar utvecklades i vuxenskolan La Verneda – Sant Martí, en lärgemenskap som inrättades för mer än 35 år sedan i ett mindre gynnat bostadsområde i Barcelona. I dag införs dialogbaserade litterära träffar i skolor på många nivåer och av olika slag, inklusive förskolor, grundskolor och gymnasieskolor, men också inom vuxenutbildningen (livslångt lärande och/eller utbildning som en andra chans) och i fängelser. De skolor som använder dialogbaserade litterära träffar kan vara offentliga eller privata, religiösa eller icke-religiösa och de kan vara belägna i fattiga områden lika väl som i medelklass- och överklassområden. Även om alla typer av elever deltar, har de dialogbaserade litterära träffarna särskilt stora fördelar för elever med sämre socioekonomiska förutsättningar, minoritetsgrupper och elever med inlärningssvårigheter eller funktionsnedsättningar.

INSATSENS INTENSITET

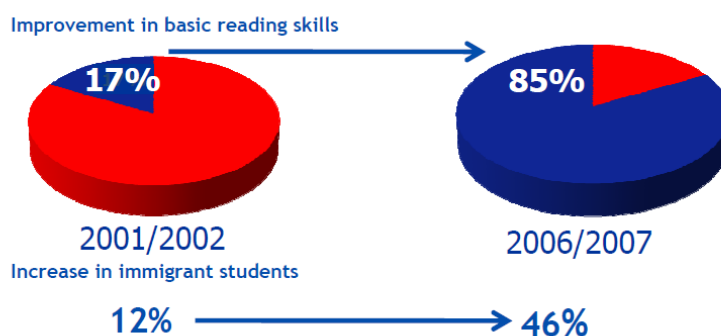
De dialogbaserade litterära träffarna hålls fortlöpande under hela skolåret och alla elever i klassen deltar, utan undantag. Den höga kvaliteten på texterna och de interaktiva processerna för att förstå

och tolka dem gör att elever med låga läskunskaper presterar mycket bättre i dialogbaserade litterära träffar än i andra typer av litterära aktiviteter. Varje lärare beslutar själv hur ofta de dialogbaserade litterära träffarna ska hållas – de kan t.ex. ske veckovis, månadsvis eller två gånger i veckan.

RESULTAT

Några av de dialogbaserade litterära träffarnas främsta resultat⁴ är 1) förbättrade instrumentella kunskaper i språkrelaterade aktiviteter, 2) lokalsamhällets involvering i lärandeprocessen och skolan, 3) förbättrad samexistens mellan elever av olika ursprung, 4) främjande av reflektion och argumentation. Dessa resultat exemplifieras genom fallbeskrivningar från en viss skola.

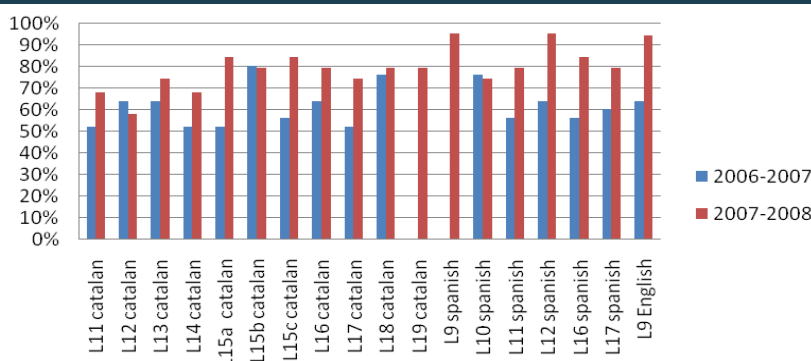
Mare de Déu de Montserrat-skolan (Terrassa – Spanien) är ett bra exempel på förbättringar som kan uppnås genom införandet av framgångsrika utbildningsåtgärder (dialogbaserade litterära träffar m.fl.). Denna lärgemenskap ligger i utkanten av Terrassa, en stad med en hög koncentration av familjer med sämre socioekonomiska förutsättningar, hög arbetslöshet och fattigdom. Ett stort antal elever kommer från Marocko och Latinamerika och vissa av dem är romer. Skolan omvandlades till en lärgemenskap och införde framgångsrika utbildningsåtgärder läsåret 2001–2002. Dialogbaserade litterära träffar anordnas för eleverna och deras familjemedlemmar. Resultaten av de externa utvärderingarna visar att andelen elever som klarar det officiella provet i **läskunskap** ökade från 17 % till 85 % på fem år (mellan 2001 och 2006). Samtidigt fortsatte andelen elever med invandrarbakgrund att öka. Under 2011 utgjorde de mer än 70 % av alla elever.

Förbättring av de grundläggande läskunskaperna i % (mellan 2001 och 2006). Källa: Projektet Includ-ed.

Uppgifterna om språkkunskaper för efterföljande skolår visade att utvecklingen är densamma:

⁴ De kvantitativa uppgifter som redovisas är från en skola som genomför flera framgångsrika utbildningsåtgärder. Därför kan effekterna av enbart de dialogbaserade litterära träffarna inte särskiljas. Ju fler framgångsrika utbildningsåtgärder som genomförs, desto större förbättringar kommer skolan att uppnå.

Grundläggande språkkunskaper (andra klass). Källa: Projektet Includ-ed.

Samtidigt som misslyckanden i skolan väldigt ofta är knutna till en överrepresentation av elever med invandrarbakgrund, är denna skola ett exempel på att framgång i skolan inte beror på klassens etniska sammansättning, utan på de metoder som används. Detta fall visar hur användningen av forskningsbaserade strategier som har visat sig vara framgångsrika, såsom dialogbaserade litterära träffar, kan vara avgörande för att förbättra elevernas resultat.

I Mare de Déu de Montserrat-skolan anordnas en mycket populär litterär dialogträff av marockanska kvinnor. Familjemedlemmarnas **aktiva deltagande** och deras intresse för utbildning **visar att stereotyper** om invandrares intresse för och framgångar inom utbildning inte stämmer. Deras deltagande i dialogbaserade litterära träffar bidrar också till deras barns utbildningsmässiga framgångar när **dialogen om läsningen** (från både barnens och de vuxnas dialogbaserade litterära träffar) fortsätter i hemmet:

Vid middagarna nuförtiden pratar vi om de böcker vi läser på träffarna. Jag berättar för mina barn och min man om vissa av de diskussioner som vi har haft och saker om de sorters böcker vi läser (marockansk mor)⁵.

Att läsa verk inom världslitteraturen leder till **djupa reflektioner och diskussioner** mellan deltagarna om universella och tidlösa frågor som kärlek, krig eller vänskap. Det får i sin tur eleverna att se samband mellan historierna och deras egna liv.

På de litterära träffarna diskuterar vi vad som händer med oss och vi sätter det i samband med böckerna. Väldigt viktiga diskussioner har uppstått, om till exempel trohet, kärlek, även om känslor, "coolhet", religion, vänskap, mod, försiktighet ... ja, väldigt viktiga frågor. Vi har redan läst flera böcker så nu börjar vi jämföra karaktärerna i de olika böckerna med varandra, till exempel Odysseus i boken med samma namn och Don Quijote i Don Quijote av La

⁵ De Botton, L., Girbes, S., Ruiz, L., & Tellado, I. (2014), "Moroccan mothers' involvement in dialogic literary gatherings in a Catalan urban primary school: Increasing educative interactions and improving learning." *Improving Schools*, 17(3), 241-249. doi: 10.1177/1365480214556420. p.246.

Mancha. När vi diskuterade ... vi tyckte att Don Quijote var modigare och andra tyckte att Odysseus var modigare. I slutändan är den modigaste personen den som konfronterar saker oavsett om de bara finns i fantasin eller är verkliga. En annan jämförelse vi gjorde var mellan Odysseus och Don Quijote och den handlade om ifall de hade samma mål, båda gjorde saker för kärleks skull, för en kvinna. Det var också en diskussion som vi alla kommer ihåg. (10 år gammal flicka som deltar i dialogbaserade litterära träffar)

Dessa diskussioner påverkar inte bara lärandet utan förbättrar även **samexistensen** och förståelsen mellan deltagarna, vilket illustreras i följande citat:

De dialogbaserade litterära träffarna skapar forum för dialog som tidigare var mycket svåra att upprätta. De skapar bättre förbindelser mellan ungdomarna: de ställer frågor om böckerna, om de synpunkter som framförts under träffarna, de umgås med andra klasskompisar än förut. De ser på sina klasskamrater med nya ögon. Dessutom gör träffarna att de anhöriga som närvarar får en större förståelse för vad som händer i skolan, vad som händer bland eleverna. (Gymnasielärare)⁶

Tack vare de positiva resultaten har antalet skolor som genomför dialogbaserade litterära träffar ökat kraftigt sedan 1990-talet. För närvarande **genomförs dialogbaserade litterära träffar i över 200 skolor i Europa och i över 300 i Latinamerika.**

Spridningen av dialogbaserade litterära träffar i olika skolor och länder är en framgång, men även en utmaning och en risk för upprätthållandet av principerna bakom denna framgångsrika utbildningsåtgärd. I synnerhet de skolor och pedagoger som kallar andra liknande, litterära verksamheter som bygger på annan litteratur än klassiker för dialogbaserade litterära träffar snedvrider metoden. Sådana verksamheter bör kallas något annat. Det händer också att lärare som från början inte är övertygade om att det är viktigt att använda klassisk litteratur ändrar sig när de jämför vilken typ av interaktion och lärande som sker med dessa böcker jämfört med andra.

HÄNVISNINGAR

De Botton, L., Girbes, S., Ruiz, L., & Tellado, I. (2014), "Moroccan mothers' involvement in dialogic literary gatherings in a Catalan urban primary school: Increasing educative interactions and improving learning", *Improving Schools*, 17(3), 241-249. doi: 10.1177/1365480214556420. <http://imp.sagepub.com/content/17/3/241.abstract>

Flecha, R. (2015), *Successful Educational Action for Inclusion and Social Cohesion in Europe*, Springer Publishing Company. http://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-11176-6_4

Flecha, R., García, R., & Gómez, A. (2013), "Transferencia de tertulias literarias dialógicas a instituciones penitenciarias", *Revista De Educación*, 360, 140-161. doi: 10.4438/1988-592X-

---

⁶ Serrano, M., & Mirceva, J. (2010), "Dialogic imagination in literacy development", *Journal of Psychodidactics*, 15(2), 191-205. doi: <http://dx.doi.org/10.1387/RevPsicodidact.820>. p.201.

RE-2013-360-224. http://www.mecd.gob.es/revista-de-educacion/numeros-revista-educacion/numeros-anteriores/2013/re360/re360_08.html

García, R., Girbés, S., & Gómez, G. (2015), "Promoting Children's Academic Performance and Social Inclusion in Marginalized Settings: Family and Community Participation in Interactive Groups and Dialogic Literary Gatherings", I L.D. Hill., F. J. Levine. *World Education Research Yearbook 2015* (i tryck). New York: Routledge, G.B.

INCLUD-ED Consortium. (2009). *Actions for success in schools in Europe*, Europeiska kommissionen, Bryssel.

Pulido, C., & Zepa, B. (2010), "La interpretación interactiva de los textos a través de las tertulias literarias dialógicas", *Signos*, 43(2), 295-309. Hämtad från <http://www.scielo.cl/pdf/signos/v43s2/a03.pdf>

Serrano, M., & Mirceva, J. (2010), "Dialogic imagination in literacy development", *Journal Of Psychodidactics*, 15(2), 191-205. doi: <http://dx.doi.org/10.1387/RevPsicodidact.820>. <http://www.ehu.eus/ojs/index.php/psicodidactica/article/view/820>

Soler, M. (2004), "Reading to Share: Accounting for others in dialogic literary gatherings", I M-C. Bertau (red.), *Aspects of the Dialogic Self. International Cultural-Historical Human Sciences* (s 157-183).

YTTERLIGARE UPPLYSNINGAR

Lärgemenskaper – Tertulias Dialógicas (Instituto Natura). Video om dialogbaserade litterära träffar (på spanska): <https://www.youtube.com/watch?v=NfL5PfrJ9yY>

KONTAKTUPPGIFTER

CREA. Community of Researchers on Excellence for All.

E-post: crea@ub.edu

Webbplats: <http://crea.ub.edu>